



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

**Svmmæ Virtvtvm, Ac Vitiorvm , Tomus ...**

**Guilelmus <Peraldus>**

**Lvgdvni, 1585**

De diuisione superbia sumpta penes diuersitatem perosnarum. Et primò  
de superbia ministrorum ecclesiæ in communi. Cap. XXXII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46161](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46161)

leuolo tortura, & compedes, &c. De bonis vero naturalibus animarum fatuum est superbire: quia bona illa potest homo habere ad malum suum sicut ad bonum. Vnde Bernard. Si in professione religionis nouus homo callidus est ingenio, si viger arte, si præeminet intellectu, instrumenta sunt hæc tam vitiorum quam virtutum. Non ergo refugiat doceri uti eo in bono, quo & in malo uti potest. Fatuum est etiam superbire de diuitiis. Hoc enim est superbire de hoc, quod habet maiorem molam ad collum quam alij. Fatuum est etiam de potestate superbire, cum scriptum sit Sap. quod potentes potenter tormenta patientur. Ibidem legitur, quod durissimum iudicium his, qui presunt, fiet. Et August. dicit quod quanto quis in loco superiori, tanto in periculo maiori vertatur. Fatuum est etiam superbire de gratia humana, cum scriptum sit Pro. vlt. quod fallax gratia, &c. Fatuum est etiam superbire de gloria huius mundi, cum gloria talis flos sit decidens. Vnde Esa. 28. Exit flos decidens gloria exultationis. Puerorum est, flores colligere, quæ ex arboribus decidunt, & inde lætari. Sic pueriles sunt qui de gloria huius mundi lætantur. Fatuum est etiam superbire de scientia, cum scriptum sit Ecclesi. 1. Qui addit scientiam, addit & laborem. De scientia superbire, est de lumine excæcari. Fatuum est etiam de virtutibus superbire. Hoc enim est de medicamine vulnerari. Gregor. Qui de virtutibus habitis extollitur, quasi de medicamento vulneratur.

*De diuisione superbiæ sumpta penes diuersitatem personarum. Et primò de superbiâ ministrorum ecclesiæ in communi.* CAP. XXXII.

Ortis autem duabus diuisionibus superbiæ, consequenter ponenda est tertia, quæ sumpta est secundum diuersitatem personarum, in quibus est superbia. Notandum ergo quod superbia diuidi potest in superbiam laicorum, & superbiam ministrorum ecclesiæ. Superbia verò ministrorum ecclesiæ potest sub diuisione in superbiam prælatorum, & superbiam subditorum: vel in superbiam claustralium, & superbiam secularium clericorum. Sed de superbia laicorum nihil specialiter hic dicemus. Sed de superbia ministrorum ecclesiæ hoc modo tractabimus. Primo dicemus aliquid de ea in communi. Secundo verò aliqua dicemus specialiter de superbia prælatorum. Tertio verò dicemus aliquid specialiter de superbia claustralium.

*Quod superbiâ multum sit timenda ministris ecclesiæ.*

NOTANDUM ergo est, quod superbia multum timenda est ministris ecclesiæ quinque de causis. Primo, quia multas occasiones habet superbiendi. Vna occasio est, quod ipsi sunt exce-



pti à labore aliorum hominum. Vnde in Psal. In labore hominum non sunt, &c. Ideo tenuit eos superbia. Alia occasio est libertas quam habent, quæ libertas aliquibus eorum est velam malitia, contra illud 1. Petr. 2. Quasi liberi, & non quasi velati habentes malitiæ libertatem. Tertia occasio est, reuerentia quæ exhibetur eis, eò quòd sunt ministri summi regis, & vicem regerunt in terris, & contemptum eorum Deus reputaret contemptum suum: iuxta illud Luc. 10. Qui vos spernit, me spernit. Et cuncto, timenda est superbia in ministris ecclesiæ, quia minime displicet Deo in eis. Vnde Prou. 6. Sex sunt quæ odit Deus, & primū detestatur anima eius, Oculos sublimes. Oculi sublimes clericici superbi sunt. Et Soph. 1. Et erit in die hostiæ Domini, tabo super omnem qui arroganter ingreditur super litem. In die hostiæ Domini erit dies iudicij, quando Dominus mactabit crassatos, impingatos, dilatos. Tunc dominus visitabit clericos superbos. Nec mirum, si dominus odiat superbia ministris suis, cum proprium signum sit superbia ministri diaboli: iuxta illud Gregorij, Euidentiſſimum signum reprobis est, superbia, humilitas electorū. Non parum dolere proceps aliquis, si in castro suo vexillum inimici sui videret. Tatio, valde timenda est eis superbia, quia valde contraria est officiorum. Ipsi enim sunt quasi custodes scientiæ & vasa gratiarum. Vnde Malach. 2. Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore eius, quia angelus domini exercituum est super eos propter hoc, quòd custodes sunt scientiæ, necessaria est eis magna humilitas. Aqua enim sapientiæ ad vallem humilitatis conuertitur. Prou. 11. Vbi humilitas, ibi sapientia. Propter hoc etiam quia vasa gratiarum sunt, necessaria est eis magna humilitas. Sicut vas non est idoneum aliquid recipere absque concavitate: ita quis non est susceptibilis gratiæ absque humilitate. 1. Petr. 5. Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Propter hoc oportet ministros ecclesiæ esse familiares Deo: ad quod necessarium valde humilitas. vnde Gl. super illud Psal. Iuxta est dominus his qui tribulato sunt corde. Altus quidem est dominus, sed vicinatur humili, & non se erigenti. Necessaria etiam est humilitas propter seruitium quod debet hominibus ex officio. Eorum enim est abluere sordes spirituales hominū: quod legitur in Ioan. 13. in ablutione pedum. Ideo summus ministrorum ecclesiæ, seruum seruorum se vocat humiliter. Gregorius portet quòd se habeant vt à pauperibus & humilibus non contemnantur, sed andeant ad eos accedere confidenter, & vt solatiū



eres habeant in humilitate eorum: quia secundum verbū Augustini, Magnum solatium est membrīs ex capite. Magnum solatium est subditis, qui in humilitate sunt, si videant praelatos suos in simili vel maiori humilitate. ¶ Quarto, timenda est eis superbia, quia multi ex eis non habent unde pascant superbiam, nisi hoc faciant de spoliis pauperum. Bona enim ecclesie, bona pauperum sunt. Præterea valde indecens est superbia in eis, cum de elemosynis viuant, & elemosynas pauperum & miserabilium personarum quotidie edant. ¶ Quinto, timenda est eis superbia, quia peccatum superbiæ in eis scandalizat populum, cum sit manifestum. Incontinentia & alia peccata possunt ipsi abscondere, sed superbiam exteriorē in vestibus, & similibus consistentem non possunt ipsi abscondere.

¶ *Persuasiones contra superbiam ministrorum ecclesie.*

Si contra has & similes persuasiones quæ fiunt ministris ecclesie ut caueant superbiam exteriorē, dari solet quadruplex responsio. ¶ Prima est, quod dominus intuetur cor, & humilitatem cordis requirit, & humilitatis interioris magistrum se proficitur. Matt. 11. dicens. Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Et ideo videtur minime quibusdam necessaria humilitas exterior. ¶ Secunda responsio solet esse, quod licet homini pulchritudines istas exteriores habere secundum modum personæ suæ, & mores eorum inter quos vivitur: quod videtur sumptum esse ex Glossa super illud 1. ad Timor. 2. Non in tortis cinibus, quæ dicit sic: Ut in his omnibus ultra modulum personæ suæ & mores ecclesie, monendæ ne concupiscentiæ studeat. ¶ Tertia responsio solet esse, quod in huiusmodi honor ecclesie quaeritur. ¶ Quarta est, quod ipsi non faciant hoc amore vanæ gloriæ: sed utantur talibus tanquam non vrentes.

¶ *A corde humilis persona de facili non procedit superbia exterior.*

Si contra primam responsionem primo videtur esse hoc, quod non potest esse de facili, quia à corde perfecte humili exterior superbia procedat. Sicut enim arbor bona non potest malos fructus facere, ut legitur Matt. 7. sic nec cor humile superbiam se producit. Ex fructu siquidem arbor cognoscitur, ut legitur Matt. 12. Nunquid colligunt de spinis vas, aut de tribulis ficus? Sic nec ex humilitate cordis procedit superbia operis: quia sicut vulgariter dicitur, Nō potest exire de sacco, quod ibi non continetur. Quis crederet mulieri, si asserat se castam mēte, ex quo homo videt eam fornicari corpore? sic quomodo potest credi aliquid de humilitate cordis, ex quo tanta superbia apparet exterius?

¶ *Quod*



¶ *Quod clericis non sola sufficit interior humilitas.*

PRAETEREA NŌ videtur clericis sufficere interior humilitas multipliciratione. ¶ Primo, quia oportet eos vitare scādala infirmorū. Et sicut tangit Apostolus de illo qui coram infirmis comedebat idolis immolatum, q̄ peccaret scandalizando infirmum, qui credebatur hoc fieri cū veneratione idoli: licet ille qui sciens erat idolum nō veneraretur, sed contemneret. Sic ille qui vestes superbas coram illo defert, qui credit q̄ ipse faciat propter vanam gloriam, licet ipse non faciat hoc tali causa, tamen ipse peccat, vt videtur ipsum scandalizando. i. ad Corinth. 8. Si quis viderit eum qui habet scientiam, in idolo recubentem, nōne conscientia eius quum sit infirma, edificabitur ad comedendum idolothyta? Et peribit infirmus in tua conscientia frater, propter quem Christus mortuus est? Sic enim peccantes fratres & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis. ¶ Quapropter si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnes in aeternum. Sic minister ecclesie debet dicere: Si vestis pretiosa scandalizat fratrem meum, non doctram eam in aeternum. ¶ Secundo sufficit humilitas interior clericis: quia ipsi debent Christum imitari, qui non solum habuit interiorem humilitatē, sed etiam exteriorem. Ipse enim, ad terram, pedes iuit, regnum fugit, vt legitur Io. 6. Pedes discipulorum lauit, Io. 13. Societatem pauperum elegit, vbi caput reclinarat non habuit, Matt. 8. Ad imitandum Christum monentur ministri Christi Io. 12. Si quis mihi ministrat, me sequatur. Et Io. 2. Qui dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulare, & ipse ambulare. ¶ Tertio non sufficit clericis humilitas interior, quia oportet eos exemplū humilitatis dare aliis. vnde Ioan. 21. ter dictum est Petro, Pasce oues meas. Pasce verbo, pasce exemplo, pasce temporali subsidio. Exemplo autem humilitatis quomodo pascet, qui humilitatem exteriorem nō habet? Ad humilitatē exteriorem monemur 1. Pet. 5. Omnes inuicem humilitatem insinuate, quia Deus superbis resistit, humilibus autem datur gratiam. Et ibidem paulo antē: Neque dominantes in clerico, sed forma facti gregis ex animo. Exemplum superbiē ostendere beatinis, hoc est pascere dāmones & nos oues. Bernardus ad Eugenium papam: Tu pastor procedis deauratus, tam multitudine variatate: oues quid capiunt? si auderem dicere, dēmonum magis quā ouium pascua hāc. Sic faciebat Petrus? si Paulus ludebat? Idem: Petrus nescit processisse aliquando vestibus gemmis ornatus, vel sericis, nō tectus auro, nec vectus equo



bo, nec stipatus milite, nec circumstrepentibus septus ministris: neque hic tamē credidit satis posse impleri salutare mādatum, Palce oues meas. ¶ Quarto nō sufficit interior humilitas clericis: quia non solum à malo, sed ab omni specie mali eos abstinere oportet: iuxta monitionē Pauli i. ad Thessalonicenses ultimo: Ab omni, inquit, specie mala abstinete vos. Ad hoc autem quod dominus dicit, Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, &c. Dicendum, q̄ hoc dicitur ad ostendendum quòd humilitas cordis necessaria sit, & non ideo q̄ sufficiat sola: sed dicitur hoc contra hypocritas, qui solam iustitiam exteriorē habere solebant. Matthæi 24. Væ vobis Pharisei & hypocritæ, qui mundatis quod deforis est calicis & catini: intus autem pleni estis rapina & imūditia. Et ecclesiastici decimonono: Est qui nequit se humiliat, interiora autē eius plena sunt dolo. Contra hoc verò quod dicitur q̄ licet alicui habere has pulchritudines exteriores scēdum modum suæ personæ, videtur esse illud Eccles. tertio: Quanto maior es, humilia te in omnibus, qui dixit in omnibus, nihil excepit. Et Lucæ decimoquarto: Cum inuitatus fueris, &c. recumbe in nouissimo loco, non dixit, in medio loco: sed in nouissimo. Præterea qui præminet in dignitate, debet præminere & virtutibus, vnde debet esse excellentioris humilitatis: virtutes enim sunt æquales. Contra hoc verò quod dicitur, quòd homo debet se conformare moribus hominum, inter quos viuit: est illud: Nolite conformari huic seculo. Præterea quando aliquis est in aliqua religione dissoluta, non debet respicere ad ea quæ ibi seruantur, sed ad ea quæ instituerunt antiqui patres, vt ibi seruaentur. Ordinauerunt enim Petrus & Paulus etiam de mulieribus, quòd cauerent à pretioso ornatu, primæ ad Timotheum secundo: Non in tortis ctinibus, aut auro, vel margaritis, vel veste pretiosa. Et illud eiuldē sexto: Habentes alimenta, & quibus regamur, his contenti simus. Non dicit, quibus ornemur, sed quibus regamur. Et primæ Petri tertio: Quatum non sit exterior capillatura, aut circumdatio auri, aut indumentum vestimentorum cultus. Ad ea ergo quæ secundum ordinationem eorum debent fieri respiciendum est, non ad ea quæ fiunt. Præterea, si quis episcopus vel presbyter in tali habitu in principio ecclesiæ fuisset, multum reprehenderetur, & haberetur p̄ magno peccato & magna superbia. Quomodo ergo desit esse peccatum quod superbia erat? Nunquid consuetudo peccandi aufert vel minuit peccatum? Imò potius hominem magis peccatorē constituit. Nunquid quod tunc fuit



fuit superfluitas & vanitas, modo factum est necessitas: Præterea si viuendum est alicui secundum mores eorum inter quos uiuit, secundum hoc si omnes superbi efficiuntur, omnes debent esse superbi. Iam enim conformauit se moribus eorum inter quos uiuit: & si omnes foetidi fiunt, iam nullus foetet, quod constat esse falsum. Sed hoc bene verum est, ubi omnes foetidi fiunt minus foetor sentitur, secundum uerbum Bernard. Præterea liceret etiam talibus uti, cauendum esset ei qui utitur, ne licentia sua aliis offendiculum fieret. Vnde 1. ad Corinth. 8. dicit apostolus illis qui immolata idolis comedeabant sine ueneratione idolorum: Videte, inquit, ne licentia uestra offendiculum sit infirmis. Et 1. ad Corinth. 6. Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Bern. Sapiens opus suum trina consideratione peruenit. Primo considerat an liceat. Secundo, an deceat. Tertio an expediat. Sed de hoc dictum est in tractatu de Auaritia, in cap. de pluralitate beneficiorum. Et in ueritate non decent personae authenticas, quæ quasi quoddam speculum debent esse in moribus, vestes pretiosas. Augustin. Fateor, de pretiosis vestibus erubesco: non enim decet hanc professionem, non decet admonitionem, non decet hæc membra, non decet hos carnes. Contra responsionem eorum qui dicunt se talibus uti propter honorem ecclesiæ, Primò esse uidetur quod dicit Gregorius. Quomodo pretiosa uerimenta nisi ad inanem gloriam querunt. Præterea, non cedit ad honorem ecclesiæ, quod minister ipsius suam ciem superbiæ exterius ostendat hominibus, sed potius humilitatem Christi: cum scriptum sit Ecclesia. 23. Magna gloria sequi Dominum. Neque sponsus ecclesiæ decorem exterius in ecclesia requirit, sed potius interiorem. Vnde postquam Dominus uid dixit, regem concupiscere decorem ecclesiæ, ipse uolens inuenire de quo decore intelligatur, subdit: Omnis gloria eius licet filiæ regis, est ab intus. Ecclesia etiam dicit de se Cantuarum primo: Nigra sum, sed formosa. Nigra est ecclesia exterius formosa uerò interius. Quod etiam habitus ministrorum ecclesiæ manifestè exprimit. Habent enim capas nigras exterius, perpellicium candidum deferentes sub capis: in quo ostendunt se contemnere gloriam, & pulchritudinem exteriorem, & amare pulchritudinem & gloriam interiorem. Sed multi si ueritatem in habitu suo ostendere uellent, potius capam nigram sub candido superpellicio deferrent, quam e contrario. Præterea dignitatem ecclesiasticam: terreno honore uolunt ornare, sed tales sunt illis qui aurum luto uolunt ornare. Honor enim testis



nis in comparatione ad dignitatem ecclesiasticam se habet ut  
 aurum ad aurum. Contumeliam etiã videtur facere naturæ hu-  
 manæ, & Deo, ad cuius similitudinem homo creatus est, qui ta-  
 libus hominẽ ornare vult, vel honorare. Sen. Scitote tam bene  
 homines culmò quàm auto tegi. Cõtemnite omnia quæ super-  
 uacuis labor vult, ornamentum aut decus poterit cogitare. Ni-  
 hil præter animum est mirabile. Item cum aliquis non debeat  
 sibi terrenam gloriam amare, videtur quòd similiter nõ debeat  
 eam amare proximo, cum debeat proximum diligere sicut sei-  
 plum. Igitur nec debet eam amare ecclesiæ, cum ecclesia nihil  
 aliud sit, quàm collectio fidelium. Præterea, quid quærunt mini-  
 stri ecclesiæ in huiusmodi pulchritudinibus exterioribus? Que-  
 rantne ibi beneplacitum Dei, vel utilitatem propriam, vel pro-  
 ximi? Si quærunt beneplacitum Dei, fatuẽ agunt. Deus enim spi-  
 ritus est, & decor spiritualis placet ei. Hier. Nõ tenera vestis, sed  
 munditia mentis ornatum facit clericũ. Multa etiam sunt quæ  
 costat magis placere Deo, ut sunt opera pietatis, in quibus pos-  
 sent expendi quæ in exteriori pulchritudine expenduntur. De  
 huiusmodi expensis, quæ pro pulchritudine exteriori fiunt, in-  
 certum est an Deo placeant. Tene certum secundum verbum  
 Augustini, & dimitte incertum. Item constat sanctitatem Deo  
 placere. Illam enim expresse requirit Dominus Leuitic. 19. San-  
 ctus, inquit, estote, quia ego sanctus sum. Et Apostolus 1. ad The-  
 saloniceen. 4. Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra. Si ergo  
 quærunt Deo placere, sanctitatem honori, non honorẽ sancti-  
 tati debent præferre. Cuius contrarium in multis ministris ec-  
 clesiæ aperte quotidie videmus. Vnde Bernardus: Videmus om-  
 nem ecclesiasticũ zelum feruere pro sola dignitate tuẽda. Ho-  
 nori totũ datur, sanctitati nihil: imò, quod plus est, de placitis  
 Dei nõ curant, nec de propria salute, & plus granarentur expẽ-  
 dere denariũ vnum pro amore Dei, & propria salute, quàm de-  
 cem libras pro amore huius mundi. Ber. De placito Dei vltima  
 metio est, pro iactura salutis nulla cogitatio, nisi quod sublime  
 est hoc salutare dicamus, & quod gloriam redolet, hoc iustum.  
 Constat etiam quòd non utilitatem proximi in hoc quærunt,  
 quum videant quòd in hoc potius proximum scandalizent, quàm  
 adificent. Utilitas etiam propria non apparet ibi. Bene apparet  
 quòd multum constant talia, sed fructum quem consequentur ex  
 huiusmodi expensis, non videmus. Et hoc solum deberet suffi-  
 cere ministris ecclesiæ ad contemptum talium. Senec. Omni-  
 bus consiliis & rebus faciamus quod solemus facere, quoties  
 ad



ad institore alicuius mercis accesserimus, videamus hoc quod  
 concupiscimus quanti deferatur. ¶ Præterea distinguiamus di-  
 versas intentiones, quæ in talibus pulchritudinibus possunt in-  
 cidere, ut appareat utrum aliquo modo talia ministris ecclesie  
 licita sint. Et constat quod si fiant propter luxuriam vel vanam glo-  
 riam, illicita sunt. Item si ex superbia fiant, scilicet intentione  
 & desiderio excellendi alios, constat similiter quod sint illicita. Si  
 verò fiant ut erubescencia vitetur, quia erubesceret aliquis  
 non esset honorabiliter indutus sicut alij, neque in hoc casu  
 absque culpa esse videtur. Non enim debet Christiani humi-  
 litatem Christi erubescere. unde Bernardus: Grata ignominia  
 crucis, sed ei qui Crucifixo ingratus non est. & Dominus La-  
 ca nono: Qui autem erubuerit me, & meos sermones, humili-  
 lius hominis erubescet cum venerit in maiestate sua, & Patris  
 & sanctorum angelorum. Si verò talia fiant, ut ministri eccle-  
 sia ab hominibus honorentur, videtur quod hoc sit ponere  
 quecum simplicibus. Videntur enim simplices peccare, quando  
 ministros ecclesie propter pulchritudinem vestium hono-  
 rant, vel propter diuitias, videntur contemner humanam  
 turam, cui vestes & diuitias præponunt. Videntur etiam Deum  
 contemnere, ad cuius similitudinem homo factus est, unde Ie-  
 cobi secundo: Si introierit in conspectu vestro vir aureum an-  
 nulum habens in veste candida, introierit autem & pauper in  
 sordido habitu, & intederis in eum qui indutus est veste pretiosa  
 & dixeris, Tu sede hic bene: Pauperi autem dicatis, Tu sta hic  
 sic, aut sede sub scabello pedum meorum: nonne iudicatis apud  
 vosmetipsos, & facti estis iudices iniquarum cogitationum? Si ve-  
 rò ista faciant ministri ecclesie, ne dissimilitudine fuget homo-  
 nes à se, licet hæc intreatio recta videatur, tamè neque sic omni-  
 no laudabiliter facere videntur. Sicut enim humilis habitus  
 aliquos diuites forsitan fugaret: sic pretiosus habitus pauperes  
 ab eis fugat, ut non audeant ad eos accedere. Si verò ista  
 faciant ministri ecclesie ne ab hominibus contemnantur, neque  
 in hoc laudabiles videntur: cum ad perfectionem pertineat spe-  
 rner seipsum, versus: Spernere mundum, spernere nullum, spe-  
 rner seipsum, spernere se sperni, quatuor hæc bona sunt. Sener  
 A quo animo audienda sunt imperitorum conuitia, & ad ha-  
 nestia cuncti contemnendus est ipse contemptus. Bernardus: Ve-  
 rus humilis non vult humilis prædicari, sed civilis reputari.

Si verò  
 quod mag  
 appareat  
 gnitas  
 esse m  
 dant ve  
 uanda  
 re ergo  
 purpura  
 piencia  
 quod di  
 pensas  
 di, præ  
 scilicet  
 stus est:  
 qui ami  
 Adulter  
 Qui ergo  
 tur Dei  
 ministri  
 videant  
 etiã cum  
 illum in  
 facit su  
 quo per  
 bo mod  
 minus s  
 superin  
 tum, q  
 sua esse  
 Contra  
 clesie, q  
 talibus  
 habente  
 enim pr  
 licet car  
 stibus in  
 contra i  
 tam car  
 libenter  
 vana g



Si verò talia faciant ne vilescat dignitas ecclesiastica, respōdeo  
 q̄ magis vilescit, quum conspicitur in hominibus qui superbi  
 apparent. Homines etiam illiterati non possunt credere, q̄ di-  
 gnitas vel potestas ecclesiastica hominibus sit, quos credunt  
 esse malæ vitæ: vnde dicunt hæretici, q̄ sacerdotes pravi non  
 dant vera sacramenta. Præterea, si dignitas ecclesiastica sic ser-  
 uanda fuit ne vilesceret, nūquid hæc ignorauit Christus? Qua-  
 re ergo non instituit q̄ apostoli & discipuli sui equitarent, &  
 purpura & bysso induerentur? Nōne quod stultum est Deo, sa-  
 pientia est hominibus? vt legitur 1. ad Cor. 1. Item quis nesciat  
 quod displicet sponso, si videat spōsam suam facere multas ex-  
 pensas ad ornandū se, vt placeat adultero suo & inimico spōsi  
 sui, præcipuè si filij sponsi indigeant illis quæ sic expenduntur:  
 scilicet pauperes Christi, qui elutiunt? Sponsus ecclesiæ Chris-  
 tus est: adulter vero mundus iste, qui inimicus Dei est, aded vt  
 qui amicus vult esse mundi, inimicus Dei constituatur. Iaco. 4.  
 Adulteri, nescitis quia amicitia huius mundi inimica est Deo?  
 Qui ergo voluerit amicus esse huius mundi, inimicus cōstitui-  
 tur Dei. Vnde verisimile est, q̄ multum displiceat Deo quando  
 ministri ecclesiæ tot & tanta expendunt vt placeant mundo, cū  
 videant tot filios Dei esurire, & sitire, & nudos esse. Mirum est  
 etiā cum qua conscientia multi magni prælati dicant verum  
 illum in horis suis, Non habitabit in medio domus meæ; qui  
 facit superbiam, cum coram Deo apertè mentiri videatur; ex  
 quo permittūt ministros suos floribus coronatos, & alio super-  
 bo modo ornatos sibi ministrare. Præterea quæritur, quare Do-  
 minus sacco vili carnis hominem induit, si sacco illum purpura  
 superindui voluit. Quis illum mercatorem non reputaret fa-  
 ctum, qui bagam suā de scarleto burello cooperiret, si voluntas  
 sua esset, quod iterum super burellum scarleta poneretur?  
 ¶ Contra quartam vero responsionem, qua dicunt ministri ec-  
 clesiæ, q̄ ipsi non amant vanā gloriā, nec ad vanam gloriā  
 talibus pulchritudinibus vtantur, sed habent eas tanquam non  
 habentes, primo videtur esse verbum Greg. prius positū: Nemo  
 enim pretiosas veltes, nisi ad inanem gloriā quarit, vt vide-  
 licet cæteris honorabilior videatur. Nemo vult ibi pretiosis ve-  
 stibus indui, vbi à nemine possit videri. Secundo videtur esse  
 contra illam responsionem hoc, q̄ mirum est, q̄ vanam gloriā  
 tam carè emunt, si eam non amant. Videmus quod multi non  
 libenter expenderent pro æterna gloria decem solidos, pro  
 vana gloria centum solidos expendunt. Item si non amant



vanam gloriam, quare ostendunt hominibus in habitu suo quod ament, cum in hoc ipso scandalizent eos? Quid prodest sermone ad humilitatem, & opere ad superbiam? cum secundum Bernardum efficacior sit vox operis, quam vox sermonis. Præterea, non ministri ecclesiæ exemplum debent dare hominibus contemnendi gloriam mundi, sicut & Christus fecit? Aug. Omnia terrena contempsit homo Christus Deus, ut ab hominibus contemnenda monstraret: & omnia aduersa sustinuit, ut sustinenda doceret. Quare etiã quaedã alia pertinentia ad hanc materiam tract. de Auaritia, in ea. de Prodigalitate clericorum. Illa etiã quæ dicta sunt prius contra superbium ornatum, & contra alia species superbiæ exterioris, possunt similiter valere contra superbiam clericorum.

*De superbia prelatorum, & quod multum conandum sit contra eorum superbiam.*

CAP. XXXIII.

**E**T notandum est quod multum conandum est prelati contra superbiam, & ad humilitatem. Primo, quia multum monet eos sacra scriptura ad hoc. Vnde Deute. 10. Præcipitur de lege constituto super Israël, ut non eleuetur cor eius in superbia super fratres suos. Et Eccl. 3. Quando magnus es, humilia te omnibus. Et 32. eiusdem: Rectorem posuerunt te, noli extolli sed esto in eis quasi vnus ex illis. Et Matt. 18. dicit Dominus ad apostolos, quorum locum tenent prelati: Amen dico vobis, si conuersi fueritis à vestra elatione. Dicit interlinea. & efficiamini sicut paruuli, non introibitis in regnum cælorum. Secundo monet eos ad hoc ipsa natura. Aurum enim quod pretiosissimum est inter metalla, contendit habere infimum locum: ponderosissimum est enim. Sic quanto aliquis superior sit, tanto ad humilitatem conari debet. Tertio vero quia ipse author nature monet eos ad hoc, qui cum esset summus, nouissimus virorum factus voluit, iuxta illud Esa 53. Desiderauimus eum virum despectum & nouissimum virorum. Bern. Quid magis admirandum, quam amplius derestandum, quid grauius puniendum, quam quod videtur Dei filium summum in regno cælorum nouissimum factum in regno hominum: ut quid apponat magnificare se homo super terranos. Quarto vero quod valde pretiosa est & magnæ virtutis in talibus personis humilitas. Bern. Quum omni indifferenter personarum humilitas sit quædam turris fortitudinis à facie inimici, non scio quo pacto vis eius maior in maioribus, & clarior in clarioribus comprobatur. Idem: Non magnum est esse humilem in afflictione, magna prorsus & rara virtus humilitas honorata.

¶ Qui  
la par  
ei. Ex  
præcip  
aliqui  
multu  
Sapier  
infesta  
to loco  
dignit  
vbi de  
quia p  
maius  
stodes  
alio ap  
tamen  
cedunt  
sa pro  
pente  
quam  
multu  
fra ha  
ditis. S  
ciores

De  
¶ Q  
sensu s  
superb  
esse, di  
prima  
disti h  
inspie  
debant  
ea qua  
que ap  
præcip  
dent  
sibile  
crecio,  
vt in h

¶ Qui